

คำศัพท์

คำศัพท์	ความหมาย
กำสรด	สลด แห่ง เศร้า
กิ้ง	ชื่อเรือชนิดหนึ่งในกระบวนพยุหยาตรา
คชสีห์	สัตว์ในนิยายมีรูปเหมือนราชสีห์ แต่มีวงเหมือนช้าง
ไกรกาบแก้ว	ชื่อเรือพระที่นั่งสมัยอยุธยา
กรีธา	เคลื่อน ยก เดินทางเป็นหมู่ เป็นกระบวน
ครุฑยุคนาค	ครุฑ ชื่อพญานกในเทพนิยาย เป็นพาหนะของพระนารายณ์ เหตุที่ครุฑยุคนาค มีเรื่องเล่าในวรรณคดีอินเดียว่า ครุฑกับนาคเป็นลูกพระกัศยป ซึ่งมีบิดาเดียวกัน แต่ต่างมารดา มารดาของครุฑถูกมารดาของนาคแกล้งจนต้องตกเป็นทาส ครุฑจึงผูกใจเจ็บ ภายหลังครุฑได้พรจากพระนารายณ์ให้จับนาคกินได้ เรื่องครุฑจับนาค จึงปรากฏในศิลปะและวรรณคดี ซึ่งตกทอดมาถึงไทยด้วย
ชลนา	น้ำตา
ชลาลัย	ทางน้ำ
ชาด	สีแดงสด เรียกว่าสีแดงชาด ในที่นี้กล่าวถึง นกโนรีสีแดงสด ว่า “โนรีสีปานชาด”
ด้าว	แดน ประเทศ
ดาด	ชื่อผ้าชนิดหนึ่ง ทอด้วยไหมควบกับเงินแล่ง หรือทองแล่งจำนวนเท่ากัน เรียกชื่อตามลักษณะลาย เช่น ดาดดาดักแตน ในที่นี้มีข้อความว่า “ไม่เท่าเจ้าโฉมฉาย ห่มดาดพรายกรายกรมา”
ถวิล	คิด คิดถึง
ทิพากร	พระอาทิตย์ (ทิพา แปลว่า วัน กร แปลว่า ผู้กระทำ ทิพา + กร รวมความว่า ผู้กระทำวัน หมายถึง พระอาทิตย์)
บุหงารำไป	ดอกไม้แห้งที่ปรุงด้วยเครื่องหอม บรรจุใส่ถุงผ้าโปรง ทำเป็นรูปร่างต่างๆ
ประเวศ	การเข้ามา การเข้าถึง การเข้าสู่
ปิกษี	นก
พิศ	เพ่งดู ดูโดยเจาะจง
พิศवास	รักใคร่ เสน่หา

คำศัพท์

คำศัพท์	ความหมาย
เพรางาย	คำว่า “งาย” แปลว่า เวลาเช้า ส่วน “เพรา” แปลว่า เวลาเย็น ในที่นี้มีข้อความว่า “เพรางายวายเสพรส แสนกำสรดอดโอชา” อาจหมายถึง เวลาเช้าและเวลาเย็นก็ได้
เพล็ด (เพล็ด)	ผลิ ในข้อความเขียนว่า “เพล็ดดอกออกแกมกัน ชูช่อ” คือ ผลิดอกออกมา แขนงกันชูเป็นช่อ
โพยม (พะ-โยม)	ท้องฟ้า อากาศ
มัดสยา	ปลา
เมรุ (เมณ, เมรุ)	ภูเขา ข้อความว่า “เรี่ยเรี่ยลับเมรุลง คำแล้ว” ในที่นี้อ่านว่า เมณ แปลว่า ภูเขา
ย้าอก	ตืออก แสดงความทุกข์โศก
แย่งมังกร	ลายก้านแย่งที่มีลวดลายรูปมังกร
ระวี	หัวเราะร่วน
ราชสีห์	สัตว์ในนิยาย คุร้ายและมีกำลังมาก เรียกว่า สิงห์
เรียม	คำใช้แทนตัวผู้พูด สำหรับผู้ชายพูดกับหญิงที่รัก
เรือดั้น	เรือของพระเจ้าแผ่นดิน
ลินลาค	“ลิลลาค” เดินอย่างสง่างาม
สรวล (สวน)	หัวเราะ
โสมนัส	ความสุขใจ ความปลาบปลื้ม ความเบิกบาน
เส้า	ไม้กระทุ้งให้จิ้งหะในเวลาพายเรือ
แสนยากร	กองทัพ คนในกองทัพ
ห่มท้ายเย็น	ท้ายเรือไหวขึ้นลงเป็นจิ้งหะในการพายเรือ (ห่มคือขยม)
หิ้น	ปรารถนาอย่างแรงกล้า “หอมหิ้น” หมายถึง กลิ่นหอมอย่างแรงกล้า “เหมมหิ้น ชื่นกมล” หมายถึง ยินดีอย่างแรงกล้า (เหมม มาจากคำว่า ฮึกเหมม)
อ่อนหยับ	หยับ” หมายถึง อากาการขึ้นลงเนิบๆ “พายอ่อนหยับจับงามจน” หมายถึง อากาการที่หัวเรือได้คลื่นขึ้นลงเนิบๆ ดูสวยงาม
อายอบ	อาย แปลว่า กลืน อบ หมายถึง ตลบ ฟุ้ง อายอบ หมายถึง กลืนตลบ กลืนฟุ้ง (หอม)